

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	5	1	7
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	6
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 6th Semester

1059

ECONOMICS

Paper—Indian Economy (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

- Note :-**
- (1) There are *two* Sections—Section A and Section B.
 - (2) Question No. 1 is compulsory.
 - (3) From Section B, attempt **one** question from each unit.

SECTION—A

1. Attempt any *nine* out of *twelve* short answer questions :
 - (i) Features of Indian agriculture on the eve of Independence.
 - (ii) What do you understand by land reforms ?
 - (iii) Land Ceiling.
 - (iv) Problems of Private Sector in India.
 - (v) Privatisation.
 - (vi) Problems of IT industry.
 - (vii) Differentiate between direct and indirect taxes.
 - (viii) Import Substitution.

- (ix) Main items of imports in India.
- (x) Rationale of Planning in India.
- (xi) Mixed economy.
- (xii) Why common people do not like inflation ? 9×2=18

SECTION—B

UNIT-I

- 2. Write the main features of Indian economy at the time of Independence. 18
- 3. Explain agriculture productivity in India. Suggest measures to increase agricultural productivity in India. 6+12

UNIT-II

- 4. Explain and evaluate the Industrial Policy of 1991 along with recent changes. 18
- 5. Explain the role and problems of small scale industries in India in the present era of globalization. 8+10

UNIT-III

- 6. Explain the main features of Indian Taxation System. Suggest measures to improve it. 10+8
- 7. Critically evaluate the role of Multinational Corporations (MNCs) in India. 18

UNIT-IV

- 8. Explain the achievements and failures of Indian Planning since 1951. 18

9. Explain the nature and extent of unemployment in India. Suggest measures to eradicate the problem of unemployment from India.

4+4+10

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) दो भाग दिए गए हैं - भाग क तथा भाग ख।

(2) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है।

(3) भाग ख में, प्रत्येक यूनिट से एक प्रश्न करें।

भाग-क

1. बारह लघु उत्तर प्रश्नों में से कोई नौ करें :-

(i) स्वतंत्रता की पूर्व संध्या पर भारतीय कृषि की विशेषताएं।

(ii) भूमि सुधार से आप क्या समझते हैं ?

(iii) लैंड सीलिंग।

(iv) भारत में निजी क्षेत्र की समस्याएं।

(v) निजीकरण।

(vi) आई.टी. उद्योग की समस्याएं।

(vii) प्रत्यक्ष और अप्रत्यक्ष करों में अंतर स्पष्ट करें।

(viii) आयात प्रतिस्थापन।

(ix) भारत में आयात की मुख्य वस्तुएं।

(x) भारत में योजना का तर्क-आधार।

(xi) मिश्रित अर्थव्यवस्था।

(xii) आम लोगों को स्फीतीकरण क्यों पसंद नहीं है ? $9 \times 2 = 18$

भाग-ख

यूनिट-I

2. स्वतंत्रता के समय भारतीय अर्थव्यवस्था की मुख्य विशेषताएं लिखिए।
18
3. भारत में कृषि उत्पादकता की व्याख्या कीजिए। भारत में कृषि उत्पादकता बढ़ाने के उपाय सुझाइए।
6+12

यूनिट-II

4. हालिया परिवर्तनों के साथ 1991 की औद्योगिक नीति का मूल्यांकन करें।
18
5. वैश्वीकरण के वर्तमान युग में भारत में लघु उद्योगों की भूमिका और समस्याओं की व्याख्या करें।
8+10

यूनिट-III

6. भारतीय कराधान प्रणाली की मुख्य विशेषताओं की व्याख्या करें। इसमें सुधार के उपाय सुझाएं।
10+8
7. भारत में बहुराष्ट्रीय निगमों (बहुराष्ट्रीय कंपनियों) की भूमिका का आलोचनात्मक मूल्यांकन करें।
18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. 1951 ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ। 18
9. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੇਰੋਜਗਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੇਰੋਜਗਾਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਏ ਦੱਸੋ।

4+4+10

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :—(1) ਦੋ ਭਾਗ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਗ I ਅਤੇ ਭਾਗ II।
- (2) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।
- (3) ਭਾਗ II ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-I

1. ਬਾਰਾਂ ਲਘੂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌਂ ਕਰੋ :
- (i) ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸੰਧਿਆ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।
 - (ii) ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
 - (iii) ਲੈਂਡ ਸੀਲਿੰਗ।
 - (iv) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ।
 - (v) ਨਿਜੀਕਰਣ।
 - (vi) ਆਈਟੀ ਉਦਯੋਗ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ।
 - (vii) ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਟੈਕਸਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
 - (viii) ਆਯਾਤ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਨ।

(ix) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਯਾਤ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਸਤਾਂ।

(x) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਤਰਕ ਆਧਾਰ।

(xi) ਮਿਸ਼ਰਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ।

(xii) ਆਮ ਲੋਕ ਸ਼ਫੀਤੀਕਰਣ ਕਿਉਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ? $9 \times 2 = 18$

ਭਾਗ-ਅ

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 18
3. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਓ। 6+12

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਹਾਲੀਆ ਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 1991 ਦੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 18
5. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8+10

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤੀ ਕਰਾਧਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਓ। 10+8
7. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਲਟੀਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ (ਬਹੁ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ) ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. 1951 ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18
9. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਓ।

4+4+10